

PÄÄTÖS YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI ANNETTAVISTA MÄÄRÄYKSISTÄ

**Kaivospiirin haltija tai
kaivosyhtiö**

**Talvivaara Sotkamo Oy
y-tunnus: 1852002-0
Talvivaarantie 66
88120 Tuhkakylä**

**Kaivospiiri
Sijainti**

Talvivaara (KaivNro 2819)
Sotkamo ja Kajaani (kaivospiirin kartta on esitetty liitteessä 1)

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa Talvivaara Sotkamo Oy:lle seuraavat kaivospiiriä Talvivaara (KaivNro 2819) koskevat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Perustelut: Kaivoslaki 52 §, 125 § ja 181 §

Lupamääräykset

Lupamääräys 1

Kaivostoiminta ei saa aiheuttaa haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle.

Perustelut: Kaivoslaki 18 §

Lupamääräys 2

Kaivostoiminnasta ei saa aiheutua huomattavaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle eikä yleisen tai yksityisen edun loukkausta.

Perustelut: Kaivoslaki 18 §

Lupamääräys 3

Kaivostoiminta tulee järjestää siten, ettei louhinnassa ja esiintymän hyödyntämisessä tapahdu kaivosmineraalien ilmeistä tuhlausta, eikä toiminnalla vaaranneta tai vaikeuteta kaivoksen mahdollista tulevaa käyttöä ja louhimistyötä.

Perustelut: Kaivoslaki 18 §

Lupamääräys 4

Kaivosluvan haltija on velvollinen vuosittain toimittamaan kaivosviranomaiselle selvityksen esiintymän hyödyntämisen laajuudesta ja tuloksista tämän luvan mukaiselta alueelta. Selvityksessä on ilmoitettava louhitun malmin ja sivukiven määrä, kaivoksella käsitellyn pintamaan määrä tonneina, kaivoksella tuotetun rikasteen tai vastaavan välituotteen määrä tonneina, kaivoksella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyökuukausina ja erittely kaivoslain 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista kaivostoiminnan sivutuotteista.

Perustelut:

Kaivoslaki 18 § 2 momentti ja valtioneuvoston asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 31 §

Lupamääräys 5

Kaivosluvan haltijan on asetettava 185 000 euron suuruinen omavelkainen pankkitakaus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslain mukaisia lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten.

Kaivosvakuus on asetettava viimeistään vuoden kuluttua tämän päätöksen antamisesta.

Perustelut

Talvivaaran kaivoksen ensimmäisen ja toisen vaiheen liuotusalueiden, sivukivi-alueiden, kipsisakka-altaiden ja mahdollisten ongelmajätteen kaatopaikkojen sulkemiskustannuksia koskevat vakuudet on asetettu ympäristöluvan määräysten mukaisesti. Vakuus kattaa myös jätealueiden tarkkailun ja suotovesien käsittelyn varmistamisen.

Kaivosvakuus määrätään seuraavasti:

Rakennukset ja rakennelmat, metallien talteenottolaitos ja bioliuotuskasat

Kaivosalueen rakennukset ja rakennelmat sijaitsevat Talvivaaran omistamilla kiinteistöillä, joten näiden osalta vakuutta ei määrätä asetettavaksi.

Metallien talteenottolaitosta voidaan hyödyntää teollisessa toiminnassa tuotantotoiminnan loppumisen jälkeen. Kaivosvakuutta ei määrätä asetettavaksi.

Toiminnan päätyttyä bioliuotuskasat käsitellään jälkihoitosuunnitelman mukaisesti. Toimenpiteet on määritelty ympäristöluvassa. Kaivosvakuutta ei määrätä asetettavaksi.

Liioskiertoon liittyvät altaat

Altaiden yhteispinta-ala on 27 ha. Altaista on aidattu kokonaan noin 9 ha ja osittain noin 17 ha. Kokonaan aitaamatta on noin 1 ha.

Altaat on aidattu pääasiassa siten, että niiden voidaan todeta olevan ulkopuolisten osalta yleisen turvallisuuden edellyttämässä kunnossa. Lisäksi on asennettu varoituskylttejä.

Liioskiertoon liittyvien altaiden osalta määrättävä kaivosvakuus muodostuu seuraavasti:

1. Aitauksien ja varoituskylttien ylläpito
2. Kaksinkertaisten heijastinnarujen ja varoituskylttien lisääminen
3. Aitaaminen

Liioskiertoon liittyvien altaiden saattamiseksi yleisen turvallisuuden edellyttämään kuntoon määrätään kaivosvakuudeksi 35 000 €.

Avolouhos

Kuusilammen avolouhoksen pinta-ala tulee olemaan noin 129 ha. Nykyisen avolouhoksen rintauksista noin 40 % on arvioitu olevan sellaisia, joissa aitaaminen ei ole kaivosviranomaisen näkökulmasta katsoen tässä vaiheessa välttämätöntä.

Avolouhoksen saattamiseksi yleisen turvallisuuden edellyttämään kuntoon, yhtiö määrätään kuitenkin asettamaan vakuus koko avolouhoksen alueelle.

Avolouhoksen aitaamistarpeeseen määrätään vakuudeksi 50 000 €.

Kaivosalueen kunnostaminen yleisen turvallisuuden edellyttämään kuntoon

Kaivosalueen poikkeuksellisen laajuuden johdosta kunnostamiseen määrätään asetettavaksi 100 000 euron vakuus.

Kaivoslaki 108 §, 109 § ja 181 §

Lupamääräys 6

Lupamääräykset tarkistetaan 1.9.2015. Mikäli Talvivaaran kaivospiirin toiminnassa tapahtuu tai havaitaan (Tukesin kaivostarkastuksissa) oleellisia muutoksia, tarkistusväliä aikaistetaan.

Perustelut

Kaivoslaki 62 §

Asian käsittely

Asiasta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut asiasta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston Rovaniemen toimipaikan ilmoitustaululla ja osoitteessa www.tukes.fi/kaivosasiat sekä Sotkamon kunnan ja Kajaanin kaupungin ilmoitustauluilla. Asiasta tiedotettiin Kainuun Sanomat -sanomalehdessä. Asia kuulutettiin 10.4.2014 ja on ollut nähtävillä 12.5.2014 saakka. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 12.5.2014.

Lausuntopyynnöt

Asiasta lähetettiin lausuntopyynnöt 10.4.2014 Sotkamon kunnalle, Kajaanin kaupungille, Kainuun ELY-keskukselle ja Kainuun liitolle.

Annetut lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä kaivosyhtiön tai kaivospiirin haltijan selitys

Kuulutuksen johdosta saadut lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä kaivosyhtiön tai kaivospiirin haltijan selitys on esitetty liitteessä 2.

Jatkotoimenpiteet kuulemismenettelyn jälkeen

Kaivosyhtiön tai kaivospiirin haltijan kuuleminen (Kaivoslaki 621/2011) 42 §)

Tukes varasi kaivosoikeuden haltijalle tilaisuuden selityksen antamiseen lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin vaatimuksiin.

Kaivosviranomaisen vastaus lausunnoissa ja mielipiteissä esitettyyn

Kaivosviranomainen katsoo, että kaivosyhtiön antamassa selityksessä on riittävästi selvitetty kuulemisessa esiintuodut seikat lausunnoissa esitettyyn. Kaivosviranomainen haluaa korostaa vielä seuraavaa:

Sotkamon kunta ja Kajaanin kaupunki

Kaivosviranomaisen viittaa tämän päätöksen lupamääräyksiin 5 ja 6.

Kainuun liitto

Kaivosviranomaisen toteaa, että lausunnossa painotetut asiat liittyvät ympäristölupa-asioihin.

Kainuun ELY-keskus

Kaivosviranomaisen on päätöksessään huomionnut annetut ympäristölupamääräykset. Kaivosviranomaisen on määrännyt kaivosvakuuden kaivoslain nojalla.

Kaivosviranomaisen viittaa lisäksi tämän päätöksen lupamääräyksiin 5 ja 6.

Päätöksessä on otettava kantaa lausunnoissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin. Kaivoslaki 56 §

Lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupapäätös on toimitettu päätöksenantopäivänä Talvivaara Sotkamo Oy:lle, Sotkamon kunnalle ja Kajaanin kaupungille sekä Kainuun ELY-keskukselle, Kainuun liitolle, Säteilyturvakeskukselle ja Maanmittauslaitokselle.

Päätöksen antamisesta kuulutetaan Sotkamon kunnan ja Kajaanin kaupungin ilmoitustauluilla. Päätöksen antamisesta ilmoitetaan myös Kainuun Sanomat -sanomalehdessä.

Kaivoslaki 58 §

Päätösmaksu

Tästä päätöksestä perittävä maksu on 475 € + 10 * 95 €. Maksuun lisätään toteutuneet ilmoituskustannukset. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun kaivosyhtiölle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteessä 3 esitetystä valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Valtioneuvoston asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Hallintolainkäyttölaki (586/1996)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Ossi Leinonen, puh. 029 5052 205.

Terho Liikamaa
Kaivosyli-insinööri

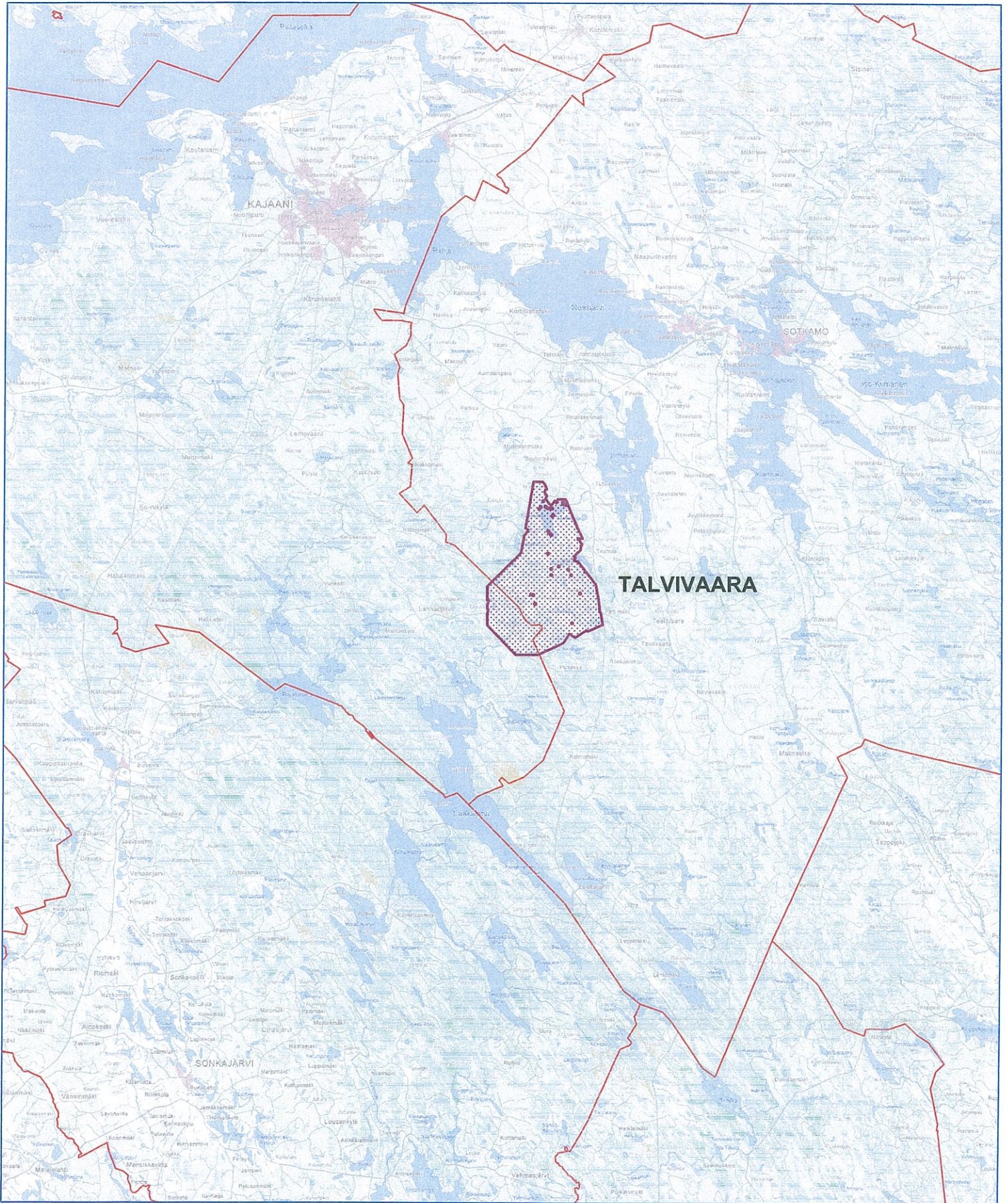
Ossi Leinonen
Ylitarkastaja

LIITTEET	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaivospiirin kartta 2. Annetut lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä kaivosyhtiön tai kaivospiirin haltijan selitys 3. Valitusosoitus 4. Lista asianosaisista
JAKELU	Talvivaara Sotkamo Oy Maanmittauslaitos
TIEDOKSI	Sotkamon kunta Kajaanin kaupunki Kainuun ELY-keskus Kainuun liitto Säteilyturvakeskus Asianosaiset

Kaivospiirin kartta

TALVIVAARA -KAIVOSPIIRI

Annetut lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä kaivos- yhtiön tai kaivospiirin haltijan selitys

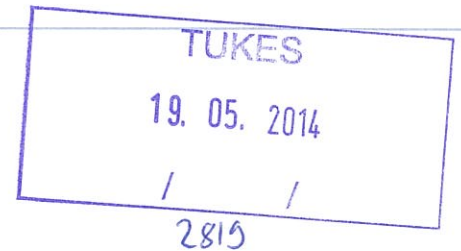
Marttala Elina

Lähtettäjä: KaivosAsiat
Lähetetty: 20. toukokuuta 2014 10:04
Vastaanottaja: Marttala Elina; Leinonen Ossi
Aihe: VL: Sotkamon kunnanhallituksen lausunnot
Liitteet: Kunnanhallitus 13.5.2014 § 107.pdf; Kunnanhallitus 13.5.2014 § 108.pdf; Kunnanhallitus 13,5,2014 § 109.pdf

---

Lähtettäjä: Moilanen Anita [<mailto:anita.moilanen@sotkamo.fi>]
Lähetetty: 19. toukokuuta 2014 14:46
Vastaanottaja: KaivosAsiat
Aihe: Sotkamon kunnanhallituksen lausunnot

Hei
Oheisissa liitteissä Sotkamon kunnanhallituksen lausunnot.

Ystävällisin terveisin
Anita Moilanen

palvelualue sihteeri
Sotkamon kunta
Hallintopalvelut
Markkinatie 1
88600 Sotkamo
puh. 044-750 2035
email: anita.moilanen@sotkamo.fi
www.sotkamo.fi

Lausunto Tukesille kuulemisasiakirjasta koskien Talvivaaran kaivospiirin (KaivNro 2819) kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määrittämisestä

89/00.04/2014

KHALL § 108
Hallintojohtaja
Ympäristötarkastaja

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) pyytää Sotkamon kunnalta lausuntoa koskien Talvivaara Sotkamo Oy:n Talvivaaran kaivospiirin KaivNro (2819) kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamista ja vakuuden määrittämisestä.

Kuuleminen perustuu uuden kaivoslain 621/2011 181 §:ään. Kaivosviranomaisen (Tukes) on määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Lisäksi kaivosviranomaisen on annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset kaivoslain 621/2011 52 §:n 3 momentin ja 125 §:n mukaisesti 30.6.2014 mennessä.

Taustaa kuulemiselle

Uusi kaivoslaki 621/2011 tuli voimaan 1.7.2011. Uuden lain myötä kaivosviranomaiseksi tuli Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), ennen kaivosviranomaisena on toiminut Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM).

Vanhan kaivoslain nojalla annettu kaivospiirimääräys ja kaivosoikeus jäivät voimaan. Uuden kaivoslain 181 §:n mukaan kaivosviranomaisen on viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta määrättävä vakuuden laji ja suuruus ja annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset sekä asetettava määräysten tarkistusväli. Ennen määräysten antamista tulee kaivosviranomaisen kaivoslain 37 §:n mukaisesti kuulla mm. kuntaa, jonka alueella toimintaa on hakemuksen perusteella tarkoitus harjoittaa tai jonka alueella luvan mukaisen toiminnan ympäristö- ja muut vaikutukset saattavat ilmetä.

Kaivoslain 108 §:n mukaan kaivosluvan haltijan on asetettava kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten vakuus, jonka on oltava riittävä kaivostoiminnan laatu ja laajuus, toimintaa varten annettavat lupamääräykset ja muun lain nojalla vaaditut vakuudet huomioon ottaen.

Kaivoslain 621/2011 52.3 §:n mukaan kaivosluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset:

- 1) kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi;
- 2) toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että kaivostoiminnassa ei harjoiteta ilmeistä kaivosmineraalien tuhlausta taikka kaivoksen mahdollista tulevaa käyttöä ja louhimistyötä ei vaaranneta tai vaikeuteta;
- 3) esiintymän hyödyntämisen laajuutta ja tuloksia koskevasta selvitysvelvollisuudesta;
- 4) poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella;
- 5) sen varmistamiseksi, ettei luvassa tarkoitettulla toiminnalla vaaranneta saamelaisten asemaa alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella ja kolttien kolttalain mukaisia oikeuksia kolttala-alueella;
- 6) kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvästä vakuudesta 10 luvun mukaisesti sekä muista lopettamiseen liittyvistä ja lopettamisen jälkeisistä velvollisuuksista;
- 7) lupamääräysten tarkistamiseen liittyvien selvitysten toimittamiseen asetettavasta määräajasta;
- 8) muista kaivosluvan nojalla tapahtuvaa toimintaa koskevista seikoista sen varmistamiseksi, ettei toiminnasta aiheudu tässä laissa kiellettyä seurausta;
- 9) muista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja luvan edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

Kuulemisasiakirjoissa on esitetty tiivistetysti kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan määräykset. Kuulemisasiakirjoissa on myös Talvivaara Sotkamo Oy:n esitys vakuudeksi sekä kaivosyhtiön selvitys yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi. Talvivaara Sotkamo Oy on ehdottanut vakuuden suuruudeksi 50 000 euron pankkitalletusta tai -takausta taikka vakuutusta. Kaivosyhtiön esittämä kaivosvakuusehdotus koskisi tässä vaiheessa Talvivaaran mukaan avolouhoksen aitaamista. Talvivaaran esittämän mukaan ensimmäisen ja toisen vaiheen liuotusalueiden, sivukivialueiden, kipsisakka-aitaiden ja mahdollisten ongelmajätteen kaatopaikkojen sulkemiskustannuksia sekä jätealueiden tarkkailua sekä suotovesien käsittelyn varmistamista koskevat vakuudet on asetettu ympäristöluvan puitteissa. Kaivosalueen rakennukset ja rakennelmat sijaitsevat Talvivaaran omistamilla kiinteistöillä, jolloin näiden osalta Talvivaaran mukaan vakuutta ei tarvita. Edelleen Talvivaaran mukaan metallien talteenottolaitos ja bioliuotuskasat mahdollistavat teknisesti sen, että toimintaa alueella voidaan jatkaa myös sen jälkeen, kun malmiesiintymien hyödyntäminen on päättynyt. Näin ollen malmiesiintymien hyödyntämisen lakkaaminen alueella ei automaattisesti tarkoita tuotantotoiminnan loppumista alueella.

Kartta, jossa on esitetty Talvivaaran kaivospiirin sijainti on esityslistan erillisenä liitteenä. Lausuntopyyntö ja kuulemisasiakirjat ovat nähtävillä kokouksessa ja ennen kokousta kunnan keskustoimistossa.

Ehdotus

Lausuntonaan Sotkamon kunnanhallitus päättää esittää Talvivaara Sotkamo Oy:n Talvivaaran kaivospiirin (KaivNro 2819) kaivosluvassa annettavista yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä seuraavaa:

Kaivoslain 621/2011 § 108 mukaan kaivosluvan haltijan on asetettava kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten vakuus, jonka on oltava riittävä kaivostoiminnan laatu ja laajuus, toimintaa varten annettavat lupamääräykset ja muun lain nojalla vaaditut vakuudet huomioon ottaen. Kaivosyhtiön esittämän 50 000 euron kaivosvakuuden todetaan olevan riittämätön ottaen huomioon kaivostoiminnan laatu ja laajuus, vaikka vakuuden lähtökohtana olisikin ensisijaisesti turvallisuuskäsitelmä.

Kaivosyhtiö esittää, että rakennukset ja rakennelmat sijaitsevat Talvivaaran omistamilla kiinteistöillä, jolloin näiden osalta vakuutta ei vaadittaisi. Kaivostoiminnan päätyttyä tehdasalueelle pyritään ensisijaisesti löytämään uusi käyttäjä. Vakuuden suuruutta määrittäessä tulee huomioida myös seikka, että rakennuksille ja rakennelmille ei löydykään uutta käyttäjää vaan ne joudutaan purkamaan.

Kuulemisasiakirjoissa on mainittu kohdassa, "Kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttäminen, rajoittaminen sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistaminen" kaivoksen välittömässä läheisyydessä oleva asutus ja loma-asutus. Tulee huomioida, että kaivoksesta aiheutuvat haitalliset vaikutukset ulottuvat huomattavasti lähialuetta pidemmälle Sotkamon kunnan alueella.

Kuulemisasiakirjoissa on kokonaan jätetty huomioimatta haitallisten vaikutusten välttäminen, rajoittaminen sekä ihmisten terveyden ja yleisen turvallisuuden varmistaminen poikkeus- ja onnettomuustilanteissa.

Kunnanhallitus

Päätös

Käydyn keskustelun jälkeen kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan ehdotuksen seuraavalla lisäyksellä:
Sotkamon kunta vaatii erityisesti kaivoslain 621/2011 52.3 §:n 1 kohdan huomioimista.

Otteet

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, kirjaamo, Valtakatu 2, 96100 Rovaniemi
Ympäristötarkastaja Taina Huttunen

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta sekä säädetyllä tavalla edeltäpäin ilmoitettuna aikana 19. päivänä toukokuuta 2014 kunnanviraston keskustoimistossa yleisesti nähtävänä olleesta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen virallisesti oikeaksi todistaa:

Sotkamossa 19.5.2014

Pöytäkirjanpitäjä

Paula Halonen

Marttala Elina

Lähtettäjä: Virtanen Riikka käyttäjän KaivosAsiat puolesta
Lähetetty: 8. toukokuuta 2014 15:26
Vastaanottaja: Marttala Elina
Aihe: VL: Kajaanin kaupunginhallituksen lausunto KaivNro 2819
Liitteet: \\pakka2\c_kainuu_koti_taso1\kakomjaa\My Documents\§ 98 Talvivaara.pdf

---

Lähtettäjä: Komulainen-Lepistö Jaana [<mailto:jaana.komulainen-lepisto@kajaani.fi>]

Lähetetty: 8. toukokuuta 2014 14:44

Vastaanottaja: KaivosAsiat

Aihe: Kajaanin kaupunginhallituksen lausunto KaivNro 2819

Hei,

ohessa Kajaanin kaupungin lausunto KaivNro 2819:ään.

Terveisin

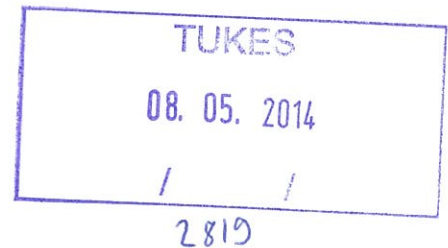
Jaana Komulainen-Lepistö

Kajaanin kaupunki

Pohjolakatu 13

87100 Kajaani

Puh. 044 7100 021

Lausunto kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä Talvivaaran kaivokselle

148/11.01/2014

KH § 98

(valm. Inkeri Neuvonen)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt Kajaanin kaupungin lausuntoa kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä.

Uusi kaivoslaki on tullut voimaan 1.7.2011. Lain 181 §:n mukaan vanhan kaivoslain (503/1965) nojalla annettu kaivospiirimääräys ja kaivosoikeus jäävät voimaan. Uuden lain mukaan kaivosoikeuden haltijan on tullut selvittää kaivosviranomaiselle viimeistään 30.6.2013 mennessä, miten kaivosturvallisuutta koskevat seikat on otettu huomioon kaivostoiminnassa. Kaivosturvallisuuteen liittyvät asiat ja määräykset käsitellään ja tarkastetaan Tukesin järjestämissä kaivostarkastuksissa.

Uuden lain mukaan kaivosviranomaisen on annettava viimeistään 30.6.2014 mennessä kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset kaivoslain 52 §:n mukaiset kaivosluvassa annettavat määräykset, asetettava määräysten tarkistusväli sekä määrättävä vakuus kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten. Vakuuden on oltava riittävä kaivostoiminnan laatu ja laajuus, toimintaa varten annettavat lupamääräykset sekä muun lain nojalla vaaditut vakuudet huomioon ottaen.

Kaivosviranomainen ottaa huomioon kaivosluvan (kaivoslaki 52 §) ja kaivosturvallisuusluvan (kaivoslaki 125 §) mukaisia määräyksiä antaessaan kaivospiirimääräyksessä tai kaivoskirjassa annetut lupamääräykset, ympäristölupamääräykset sekä ympäristövakuuden sisällön. Määräyksiin vaikuttavat kaivosyhtiön perustelut, kaivoksen elinkaaren vaihe ja kuulemismenettelyssä saadut tiedot. Annettaville määräyksille sekä vakuuden suuruudelle ja lajille annetaan tarkastusväli. Vakuuden suuruutta voidaan tarkastella portaittain suhteessa kaivoksen elinkaaren vaiheeseen.

Talvivaara Sotkamo Oy on ehdottanut vakuuden suuruudeksi 50 000 euron pankkitalletusta tai -takausta tai vakuutusta. Vakuuden määrää perustellaan sillä, että ensimmäisen ja toisen vaiheen liuotusalueiden, sivukivialueiden, kipsisakka-alueiden ja mahdollisten ongelmajätteen kaatopaikkojen sulkemiskustannuksia sekä jäte-

alueiden tarkkailua ja suotovesien käsittelyn varmistamista koskevat vakuudet on asetettu ympäristöluvassa. Rakennusten ja rakennelmien osalta vakuutta ei yhtiön mukaan tarvita, koska se sijaitsevat Talvivaaran omistamilla kiinteistöillä. Metallien talteenottolaitoksen ja bioliuotuskasojen toimintaa voidaan jatkaa myös sen jälkeen, kun malmiesiintymien hyödyntämien alueella on päättynyt, joten tuotanto toiminta alueella ei lopu alueella. Kaivosyhtiö katsoo, että ainoa tässä vaiheessa asetettava vakuus koskisi avolouhoksen aitaamista.

Lausuntopyyntö ja kuulutusasiakirjat kokouksen asiakirjoissa.

Lisätietoja: ympäristönsuojelusuunnittelija Inkeri Neuvonen,
p. 044 7100 574. Sähköposti:etunimi.sukunimi@kajaani.fi.

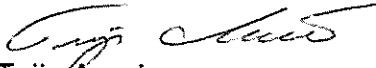
Kaupunginjohtajan ehdotus: Kajaanin kaupunki esittää lausuntoon kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä Talvivaara Sotkamo Oy:n Talvivaaran kaivokselle seuraavaa:

Kaivosluvan määräyksiä annettaessa tulee huomioida erityisesti ne yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseen asiat, joista ei ole annettu määräyksiä muissa kaivostoimintaan liittyvissä luvissa.

Kaivosyhtiön esittämä vakuus kaivostoiminnan lopettamista varten on riittämätön, kun otetaan huomioon kaivospiirin laajuus, liuotusmenetelmän vaatimien rakenteiden ja rakennusten määrä sekä louhoksen koko. Vakuuden määräämisessä tulee myös varautua siihen, ettei tehdasalueen rakennuksille ja muille rakennelmille ole uutta käyttötarvetta sen jälkeen kun malmiesiintymän hyödyntäminen päättyy.

Kaupunginhallitus: Hyväksyi.

Pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa Kajaanissa
7.5.2014.

Tuija Aarnio
pöytäkirjanpitäjä

KAJAANIN KAUPUNKI

OTE PÖYTÄKIRJASTA

Kaupunginhallitus

§ 98

06.05.2014

Kajaanin kaupunginhallitus

6.5.2014

OIKAISUVAATIMUS

Kunnallisasiat

Oikaisuvaatimusoikeus

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusviranomaisen

Oikaisuvaatimus tehdään Kajaanin kaupunginhallitukselle.

Postiosoite: **PL 133, 87101 KAJAANI**
Käyntiosoite: Pohjolankatu 13, 87100 KAJAANI
Faksi: 08-6155 2510
Puh. 08-61551
Sähköposti: kajaani@kajaani.fi

Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen päätöksestä tiedon kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Oikaisuvaatimuksen sisältö ja toimittaminen

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

KAJAANIN KAUPUNKI

OTE PÖYTÄKIRJASTA

Kaupunginhallitus

§ 98

06.05.2014

Kajaanin kaupunginhallitus

6.5.2014

OIKAISUVAATIMUS- JA VALITUSKIELTO

§:t 94 - 99, 101, 103 - 104

Kuntalain 91 §:n mukaan tähän päätökseen ei voida hakea muutosta.

Kuntalain 91 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta. Oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus voidaan tehdä vain kunnan viranomaisen asiaa koskevasta lopullisesta päätöksestä.

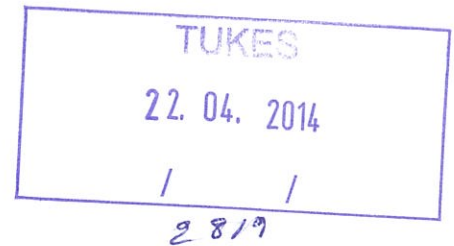

Dnro 82/14

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
Valtakatu 2
96100 ROVANIEMI

Viite: Lausuntopyyntöne 10.4.2014 (KaivNro 2819)

LAUSUNTO KAIVOSLUVASSA ANNETTAVIEN YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI TARPEELLISTEN MÄÄRÄYSTEN ANTAMISESTA JA VAKUUDEN MÄÄRÄÄMISESTÄ

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (10.6.2011/621) 37 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Kajaanin ja Sotkamon alueella sijaitsevan Talvivaaran kaivoksen (KaivNro 2819) kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä.

Talvivaaran kaivoksen kaivospiirin kaivoskivennäiset ovat nikkeli-sinkki-kupari. Talvivaaran kaivospiiritoimitus on valmis ja kaivoskirja on annettu. Kaivostyö on alkanut ja alueella on biokasaliuotus sekä metallien talteenottolaitos. Toimintaa varten on ympäristölupa.

Kuulemisen peruste on kaivoslain (621/2011) 181 §. Kaivosviranomaisen on määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Lisäksi kaivosviranomaisen on annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset kaivoslain (621/2011) 52 §:n 3. momentin ja 125 §:n mukaisesti 30.6.2014 mennessä. Kaivoslain 125 § koskee kaivosturvallisuusluvassa annettavia määräyksiä. Kaivosturvallisuutta koskevat seikat kaivosoikeuden haltijan on tullut selvittää kaivosviranomaiselle 30.6.2013 mennessä. Kaivosturvallisuuteen liittyvät asiat ja määräykset käsitellään ja tarkistetaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston järjestämissä kaivostarkastuksissa.

Kaivosluvassa annettavat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavat määräykset

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu merkinnällä EK (ek, ek-t kohdemerkinnät) kaivoslain piiriin kuuluvien kaivoskivennäisten hyödyntämiseen tarpeellisia alueita. Merkinnällä on osoitettu kaivostoiminnassa olevia alueita apualueineen ja alueita, joilla kaivostoiminnan edellytykset on selvitetty (ympäristölupa, kaivospiiri). Maakuntakaavan em. alueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/99) 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu merkinnällä ek kaivostoimintaan tarkoitettu alue Talvivaara.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on annettu kaivostoimintaan tarkoitetuille alueille seuraava suunnittelumääräys: ”Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä”.

Talvivaaran kaivospiirin lähialueella on pysyvää ja loma-asutusta. Kainuun liiton näkemyksen mukaan kaivostoiminnan lupamenettelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen lähiasutukselle kohdistuviin haittoihin, melu- ja värinävaikutuksiin, ilmanlaatuun, pinta- ja pohjavesille aiheutuviin haittoihin, häiriötilanteisiin ja tiedottamiseen sekä kaivostoiminnan päättymisen jälkeisiin ympäristövaikutuksiin ja lopetus- ja jälkitoimenpiteisiin.

Kainuun liitto

Hannu Heikkinen
suunnittelujohtaja

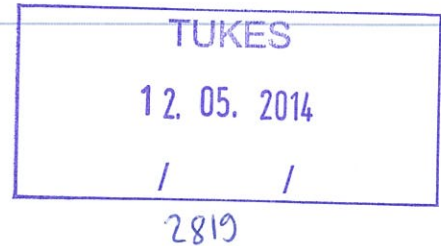
Martti Juntunen
maankäyttöasiantuntija

Marttala Elina

Lähettäjä: KaivosAsiat
Lähetetty: 12. toukokuuta 2014 15:55
Vastaanottaja: Marttala Elina; Leinonen Ossi
Aihe: VL: KAIELYn lausunto KaivNro 2819 (Talvivaara)
Liitteet: KAIELY_lausunto_TUKES_KaivNro2819.pdf

Lähettäjä: Urpelainen Raija [<mailto:raija.urpelainen@ely-keskus.fi>]
Lähetetty: 12. toukokuuta 2014 12:42
Vastaanottaja: KaivosAsiat
Kopio: ELY Kirjaamo Kainuu; Myllyoja Sari
Aihe: KAIELYn lausunto KaivNro 2819 (Talvivaara)

Hei,
Ohessa lausuntomme koskien kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamista ja vakuuden määräämistä, Talvivaara; Talvivaaran kaivos (Sotkamo,Kajaani).

Ystävällisin terveisin
Raija Urpelainen

*****

Raija Urpelainen
Ylitarkastaja

Kainuun ELY-keskus
Kalliokatu 4
87100 Kajaani

0295 023 898
raija.urpelainen@ely-keskus.fi
<http://www.ely-keskus.fi/kainuu>

Uutta! Ympäristöasioiden asiakaspalvelu:
puhelin: 0295 020900
sähköposti: ympariston.asiakaspalvelu@ely-keskus.fi

12.5.2014

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
kaivosasiat@tukes.fi

Viite Lausuntopyyntö 16.4.2014, KaivNro 2819

Kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antaminen ja vakuuden määrääminen, Talvivaara; Talvivaaran kaivos (Sotkamo ja Kajaani)

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoa pyydetään kuulemisasiakirjasta, jossa on kyse uuden kaivoslain 181 §:ssä määriteltyjen yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä Sotkamossa ja Kajaanissa sijaitsevalle Talvivaara-nimiselle kaivospiirille.

Talvivaaran kaivokselle on myönnetty ympäristö- ja vesitalouslupa 29.3.2007 (Pohjois – Suomen ympäristölupavirasto Nro.33/07/1), joka on tullut lainvoimaiseksi Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 24.11.2008 (taltionumero 2953). Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 30.4.2014 antanut päätöksen Nro. 36/2014/1 lupaehtojen tarkistamisesta ja toiminnan laajentamisesta. Päätös ei ole lainvoimainen.

Lisäksi Talvivaaran kaivoksella on muita ympäristölupia liittyen jätevesien käsittelyyn ja päästöihin sekä alueelle sijoitettuihin toimintoihin.

Edellä mainituissa päätöksissä on annettu määräyksiä ja veloitteita ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti mm. pilaantumisen ehkäisemiseksi ja määrätty jätteen käsittelytoiminnalta vaadittava vakuus. Ympäristöluvan myöntämisen edellytyksenä on, että toiminnasta ei, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioiden, aiheudu yksinään tai muiden toimintojen kanssa mm. terveyshaittaa ja merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Ympäristölupapäätöstä ja ympäristölainsäädännön toteutumista valvoo asianosainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY - keskus).

Kainuun ELY – keskuksen näkemyksen mukaan Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvassa on annettu tarpeelliset määräykset kaivostoiminnasta aiheutuvien haitallisten ympäristö- ja vesistövaikutusten välttämiseksi tai rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi (Kaivoslaki 52.3§ 1), eikä näistä ole tarpeen määrätä kaivosluvassa niiltä osin kuin niistä on määrätty em. luvissa. Talvivaaran kaivos ei sijoitu poronhoitoalueelle, eikä saamelais- tai kolttalaueella.

Ympäristö- ja vesitalousluvan lisäksi kaivoksella on mm. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston myöntämiä lupia liittyen mm. kemikaalien ja räjähteiden käyttöön ja varastointiin. Talvivaaran toimintaa valvoo myös Säteilyskeskus. Talvivaaran kaivoksen patojen turvallisuutta valvoo Kainuun ELY – keskuksen patoviranomainen.

Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvassa 33/07/1 on annettu määräyksiä kaivoksen sulkemisen osalta lupaehdoissa 39, 40, 60 ja 90 – 92 ja 95. Samoin uudessa, vielä lainvoimaa vailla olevassa, ympäristö- ja vesitalousluvassa 36/2014/1 on annettu lupaehdot 109 – 115 koskien toiminnan lopettamista ja jätealueiden sekä kaatopaikkojen sulkemista. Jätealueiden ja kaatopaikkojen asianmukaisen sulkemisen ja seurannan toteuttamiseksi on asetettu vakuus, joka vuonna 2014 on 34,39 miljoonaa euroa. Uudessa vielä lainvoimaa vailla olevassa päätöksessä vakuussumma on huomattavasti korkeampi johtuen mm. vesienkäsittelyssä syntyvien sakkujen kaatopaikoista sekä jätteiden luokituksen muutoksista.

Luvan 33/07/1 sulkemista ja jälkihoitoa koskevissa lupaehdoissa 39, 40 ja 60 sekä 91 ja 92 annetaan määräyksiä liittyen jätealueiden ja kaatopaikkojen sulkemiseen. Lupaehdossa 90 edellytetään tehtäväksi kaivoksen sulkemista koskeva, jälkitoimien hoitamista ja kaivoksen sulkemisen ympäristöriskejä koskeva suunnitelma ja toimitettavaksi se ympäristölupaviranomaisen hyväksyttäväksi. Suunnitelman tulee sisältää luonnonsuojelu- ja vesilain mukaiset toimenpiteet ja katettava kaikki sulkemistoimenpiteet, jotka tullaan tekemään sen julkistamisesta kolmen vuoden sisällä ja suunnitelmaa on päivitettävä joka toinen vuosi hyödyntäen uusia tutkimustuloksia, kaivos-toiminnasta saatuja tietoja, jätealueiden olosuhteita ja tehtyjä sulkemistratkaisuja. Suunnitelman tulee myös sisältää asiantuntijan (maisema-arkkitehti) laatima maisemointisuunnitelma. Lupaehdossa 95 edellytetään, että toiminnan loputtua on alueelta poistettava kaikki ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat koneet ja laitteet, kemikaalit, polttoaineet ja jätteet, lukuun ottamatta alueelle loppusijoitettuja jätteitä. Louhokset ja jätteiden läjitysalueet on saatettava yleisen turvallisuuden edellyttämään kuntoon.

Vielä lainvoimaa vailla olevassa päätöksessä 36/2014/1 annetuissa lupaehdoissa määrätään päivittämään Talvivaaran kaivoksen sulkemissuunnitelmaa (laadittu 19.10.2009) annettuun määräaikaan mennessä tai toiminnan muutoin loppuessa viivymättä ja hyväksyttävä se aluehallintovirastossa.

Lupaehdoissa annetaan määräyksiä jätealueiden ja kaatopaikkojen sulkemisesta.

Lupaehdossa 114 annetaan määräys käsitellä louhoksesta ylivirtaava vesi ennen johtamista vesistöön, siten, että pitoisuudet alittavat johdettavien vesien raja-arvot.

Lupaehdossa 115 määrätään poistettavaksi alueelta kaikki ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat koneet ja laitteet, kemikaalit, polttoaineet ja jätteet, lukuun ottamatta alueelle loppusijoitettavia jätteitä. Louhokset ja jätteiden läjitysalueet on saatettava yleisen turvallisuuden edellyttämään kuntoon.

Luvan saajan on huolehdittava siitä, että kaivostoiminnan lopettamisen jälkeenkin päästöjen rajoittamiseksi tarpeelliset rakenteet ja laitteet ovat käytössä ja pysyvät toimintakuntoisina siihen asti kunnes lupaviranomainen jälkihoitovaiheen päästö- ja vaikutustarkkailutietojen perusteella päättää, että järjestelmät eivät ole tarpeen.

Talvivaaran 19.10.2009 laadittu alustava sulkemissuunnitelma käsittelee jätealueiden- ja kaatopaikkojen sulkemisen lisäksi avolouhosten ja tehdasalueen sulkemistoimia.

Ympäristönsuojelulain 90§:ssä säädetään luvanvaraisen toiminnan lopettamisen jälkeisistä velvoitteista. Saman lain 75§:ssä säädetään maaperän ja pohjaveden puhdistamisvelvollisuudesta. Ympäristönsuojeluasetuksen 20§:ssä säädetään kaatopaikkoja koskevista lupamääräyksistä, kuten kaatopaikan käytöstä poistamista ja jälkihoitoa koskevista toimista. Kaivannaisjäteasetuksen 14§:ssä säädetään kaivannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta.

Mitä tulee Kaivoslain 52.3 §:n kohtaan 6 Kainuun ELY – keskus toteaa, että Talvivaaran kaivoksen sulkemissuunnitelmassa on esitetty kaivostoiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon liittyvät toimet. Sulkemissuunnitelmaa tulee päivittää ja sulkemistoimille ja jälkihoidolle on oltava ympäristölupa.

Kainuun ELY – keskuksen näkemyksen mukaan olisi toivottavaa, että käytössä olisi yksi yhtenäinen sulkemis- ja jälkihoitosuunnitelma, joka kattaisi niin ympäristö- kuin kaivoslainsäädännön velvoitteet.

Talvivaara esittää selvityksessään kaivostoiminnan lopettamiseen liittyväksi vakuudeksi 50 000 euroa. Vakuuden esitetään kattavan avolouhoksen aitaamisen.

Kainuun ELY – keskuksen näkemyksen mukaan avolouhoksen aitaamisen lisäksi kaivoslain nojalla asetettavan vakuuden on katettava alueen maisemointi ja louhokista mahdollisesti purkautuvien vesien hallinta ja käsittely.

Metallitehdas ja muut rakennukset/rakennelmat sijaitsevat kaivoksen omistamalla maa-alueella ja niiden käyttö voisi jatkua louhinnan lopettamisen jälkeenkin, mutta mikäli näin ei kävisi, tulisi alue saattaa turvalliseksi ja maisemoida sulkemissuunnitelman mukaisesti. Tässä vaiheessa vakuuden tulisi kattaa myös nämä toimet.

Kainuun ELY – keskus katsoo, että esitetty vakuus on riittämätön. Kainuun ELY – keskuksen näkemyksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on paras tietämys arvioida tarvittavan vakuuden määrä huomioiden muiden Suomen kaivosten vastaavat vakuudet ja vaadittavien toimien kustannustaso.

Luonto- ja ympäristövastuu -yksikkö

Yksikön päällikön sijainen
Ylitarkastaja

Unto Ritvanen

Ylitarkastaja

Raija Urpelainen

Marttala Elina

Lähtettäjä: KaivosAsiat
Lähetetty: 18. kesäkuuta 2014 14:41
Vastaanottaja: Marttala Elina; Leinonen Ossi
Aihe: VL: Talvivaara: Vastine annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin
Liitteet: Vastine_lausuntoihin_yleisten ja yksityisten etujen turvaaminen_20140618.doc;
Vastine_Talvivaara_20140618.pdf

Lähtettäjä: Heidi Kääriäinen [<mailto:Heidi.Kaariainen@talvivaara.com>]
Lähetetty: 18. kesäkuuta 2014 14:35
Vastaanottaja: KaivosAsiat
Kopio: Leinonen Ossi
Aihe: Talvivaara: Vastine annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin

Hei!

Ohessa Talvivaara Sotkamo Oy:n (KaivNro 2819) vastine annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin sekä allekirjoitettuna että word-muodossa. Pyydämme kohteliaimmin vahvistamaan, että olette vastaanottaneet viestin.

Kunnioittavasti

Heidi Kääriäinen
lakimies

Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj
Ahventie 4 B
02170 Espoo
mob. +35840 7459976
e-mail: heidi.kaariainen@talvivaara.com

DISCLAIMER: Please see http://www.talvivaara.com/global_email_disclaimer for further information on confidentiality and the risks inherent in electronic communication.

TURVALLISUUS- JA KEMIKAALIVIRASTOLLE

Asia Vastine kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamista ja vakuuden määräämistä koskevassa asiassa (KaivNro 2819)

Vastineen antaja

Talvivaara Sotkamo Oy ("Talvivaara" tai "yhtiö")
Talvivaarantie 66
88120 Sotkamo
Kotipaikka: Sotkamo

Yhteyshenkilö:

Heidi Kääriäinen, heidi.kaariainen@talvivaara.com, p. 020 7129800

1 JOHDANTO

Kaivoslain (621/2011) 108 §:n mukaan kaivosluvan haltijan on asetettava kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten vakuus ("kaivoslupavakuus"), jonka on oltava riittävä ottaen huomioon kaivostoiminnan laatu ja laajuus, toimintaa vasten annettavat lupamääräykset ja muun lain nojalla vaaditut vakuudet. Kaivoslain 181 §:n nojalla kaivosviranomaisen on viimeistään kolmen vuoden kuluttua kaivoslain voimaantulosta määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Kaivosviranomaisen on myös viimeistään kolmen vuoden kuluttua kaivoslain voimaantulosta annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset. Kaivoslaki on astunut voimaan 1.7.2011, jolloin kolmen vuoden määräaika päättyy 30.6.2014.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ("Tukes") on 20.5.2014 päivätyllä vastinepyynnöllä pyytänyt Talvivaaraa antamaan vastineen kuulemisessa annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin. Kainuun liitto, Kajaanin kaupunki, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ("Kainuun ELY-keskus") ja Sotkamon kunta (yhdessä "lausunnonantajat") ovat antaneet lausunnot Talvivaaran kaivospiirin kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä.

Talvivaara vastaa lausunnoissa esitettyihin väitteisiin ja kannanottoihin alla olevan mukaisesti.

2 VASTINE

2.1 Kaivosviranomaisella ei ole tarvetta asettaa määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi

Sotkamon kunta, Kainuun liitto ja Kajaanin kaupunki ovat esittäneet seikkoja, jotka kaivosviranomaisen Tukes tulisi huomioida asetettaessa tarpeellisia määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi. Talvivaara toteaa, että kaivoslain 181 §:n mukaan Tukesin on annettava 30.6.2014 mennessä kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset noudattaen vastaavasti, mitä kaivoslain 52 §:n 3 momentissa ja 125 §:ssä säädetään yleisistä ja yksityisistä eduista sekä kaivosturvallisuudesta. Jollei määräys ole välttämätön kaivosturvallisuuden tai tärkeän yleisen edun kannalta, se ei saa sanottavasti vähentää kaivoshankkeesta saatavaa hyötyä.

Talvivaara viittaa yhtiön ennestään Tukesille toimittamaan selvitykseen

yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta, josta ilmenee jo käytössä olevat tai suunnitellut toimenpiteet, joilla kokonaisvaltaisesti turvataan kaivoslain 52 §:n 3 momentin mukaiset yleiset ja yksityiset edut. Talvivaara katsoo selvityksen nojalla, ettei Tukesilla ole tarvetta asettaa tarpeellisia määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi.

Talvivaara katsoo myös, että kaivoslain 52 §:n 3 momentin vaatimukset täytetään yhtiön ympäristö- ja vesitalousluvassa ja muissa luvissa jo annetuilla tarpeellisilla määräyksillä. Talvivaaran kaivostoiminta on myös Säteilyturvakeskuksen ja Kainuun ELY-keskuksen patoviranomaisen valvonnan piirissä. Näin ollen määräyksiä ei ole tarpeen asettaa kaivoslain 52 §:n 3 momentin nojalla Talvivaaralle, koska yhtiön luvissa ja muussa viranomaisvalvonnassa on jo annettu tarpeelliset määräykset muun muassa kaivostoiminnan haitallisten vaikutusten välttämiseksi ja rajoittamiseksi sekä ihmisten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Talvivaara yhtyy näin ollen Kainuun ELY-keskuksen päätelmään siitä, ettei määräyksiä ole tarpeen asettaa kaivoslain 52 §:n 3 momentin 1 kohdan osalta Talvivaaralle.

Kaivoslain 52 §:n 3 momentin 6 kohdassa vaaditaan tarpeellisia määräyksiä kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvästä vakuudesta 10 luvun mukaisesti sekä muista lopettamiseen liittyvistä ja lopettamisen jälkeisistä velvollisuuksista. Talvivaara toteaa, että toiminnan lopettamisen yhteydessä sulkemiselta edellytetään yleensä erillistä ympäristölupaa (ns. sulkemislupa), jolloin toiminnan lopettamista valvotaan seikkaperäisesti ympäristölupamenettelyn kautta ja lupaviranomainen voi asettaa tarpeellisia lupamääräyksiä toiminnan lopettamiselle. Yleensä vaaditaan myös sulkemissuunnitelman laatimista, toimittamista ja hyväksymistä, ennen kuin lopettamistoimet voidaan aloittaa. Talvivaara toteaa lisäksi, että kaivoksen lopettamisesta ja sen jälkeen suoritettavista jälkihoitotöistä on laadittu yksityiskohtainen sulkemissuunnitelma. Sulkemissuunnitelma tulee 30.4.2014 annetun ympäristöluvan mukaisesti päivittää, minkä jälkeen päivitetty suunnitelma on toimittava aluehallintovirastolle hyväksyttäväksi. Näin ollen kaivosviranomaisella ei ole tarvetta asettaa tarpeellisia määräyksiä myöskään jälkihoidon osalta, sillä jälkihoitoa valvotaan jo riittävästi ympäristönsuojelulain (86/2000, "YSL") nojalla.

2.2 Rakennusten ja rakennelmien poistamiskustannuksia ei tule sisällyttää kaivoslupavakuuteen

Kaikki lausunnonantajat ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota siihen, että kaivoslupavakuuteen tulisi sisällyttää kaivosalueen rakennuksien ja rakennelmien poistokustannukset sen varalle, että rakennusten käyttö loppuu muun muassa siitä syystä, ettei uutta käyttäjää löydy.

Talvivaara toteaa, että kaivoslain mukaisen vakuuden kattamat toimet

rajautuvat vain kaivoslain mukaisiin lopettamis- ja jälkitoimiin, joista on säädetty kaivoslain 15 luvussa. Vakuuden osalta näistä säännöksistä relevantteimmat ovat kaivosalueen kunnostaminen 143 §, irtaimen omaisuuden poisto kaivosalueelta 144 § ja velvollisuus kaivosalueen tilan seurantaan 150 §. Näin ollen kaivoslupavakuus voi tietyissä tilanteissa kattaa myös irtaimen poistosta aiheutuvat kustannukset, kuten rakennukset toisen omistamalla maalla, johon kaivosoikeudellisen luvan haltijalla on vain kaivoslakiin perustuva toiminnan aikainen käyttöoikeus.

Kaivoslain 144 §:ssä on säädetty maanomistajan käyttöoikeuden turvaamiseksi, että rakennuksia saa pitää paikallaan kaksi vuotta siitä hetkestä alkaen, kun kaivostoiminta on päättynyt, minkä jälkeen rakennukset siirtyvät maanomistajan omistukseen, jolloin maanomistaja voi vaatia näiden poistamista. Kaivoslain esitöissä kuitenkin todetaan, ettei tämä säännös sovellu niissä tilanteissa, jolloin toiminnanharjoittaja omistaa kyseisen alueen¹. Kaivoslain perusteella kaivosalueen rakennelmat ja rakennukset tulee siten vain poistaa toiminnan päättymisen jälkeen tilanteessa, jossa maanomistajan palautuva käyttöoikeus alueeseen tätä edellyttää. Sen sijaan tilanteissa, joissa kaivosoikeuden haltijalla on esineoikeudellinen hallintaoikeus kaivosalueen tai kaivospiirin maapohjaan (esimerkiksi omistusoikeus tai vuokraukseen perustuva hallintaoikeus), ei siten ole lain nojalla tarvetta purkaa rakennuksia tai rakennelmia maanomistajalle palautuvan käyttöoikeuden vuoksi. Talvivaaran tapauksessa yhtiö omistaa pääosin kaivospiirin maa-alueen ja osittain myös sen ulkopuolisia alueita. Kaikki ne alueet, joille rakennuksia on sijoitettu, ovat Talvivaaran omistuksessa. Näin ollen Talvivaaran kaivospiirin osalta ei ole tarvetta, eikä myöskään lainsäädäntöön pohjautuvia edellytyksiä asettaa kaivoslupavakuutta rakennusten ja rakennelmien poistamisen osalta.

On myös huomioitava, ettei toiminnan lopettamisen tai jälkihoidon yhteydessä yleensä vaadita rakennusten poistamista merkittävien teollisuushankkeiden osalta YSL:n tai muun lain nojalla niissä tapauksissa, että ne sijaitsevat toiminnanharjoittajan maalla. Talvivaara toteaa myös, että suurella osalla rakennuksista sekä alueella sijaitsevalla laitteistolla on myös paitsi jatkokäyttömahdollisuuksia myös jälleenmyyntiarvoa, jolloin näiden lainvastaisesta purkuvelvoitteesta aiheutuisi yhtiölle myös taloudellista vahinkoa. Kaivoslain mukainen irtaimiston poistamisvaatimus 144 §:ssä on poikkeus maanomistajalta lunastetun käyttöoikeuden suojelemisen takia. Näin ollen Talvivaaran rakennukset ja rakennelmat rinnastuvat tältä osin muihin teollisuustoimintoihin, joiden osalta ei myöskään ole esitetyn mukaisia rakennusten poistamisvelvollisuuksia niiden sijaitessa yhtiön hallinnassa

---

¹ HE 273/2009 vp, s. 150: "Pykälässä säädetään kaivostoiminnan harjoittajan ja kiinteistön omistajan suhteesta, eikä kyseessä ole julkisoikeudellinen velvollisuus. Pykälän 1 momentti tulee käytännössä sovellettavaksi silloin, kun toiminnanharjoittaja ei omista aluetta".

olevalla maalla.

Talvivaara toteaa myös, että olemassa olevien rakennusten kunnossapidosta ja niistä aiheutuvasta haitasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 166 §:ssä, jonka mukaan rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisyyden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä. Rakennuksen jatkuva kunnossapito kuuluu näin ollen rakennuksen omistajan tai haltijan vastuulle. Talvivaara korostaa näin ollen, ettei yllä mainittujen perusteiden nojalla ole tarvetta purkaa omalla maalla olevia rakennuksia ja että rakennukset on tästä huolimatta maankäyttö- ja rakennuslain nojalla pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei niistä aiheudu haittaa turvallisuudelle, ympäristölle tai maisemalle. Rakennusten kunnossapito toteutetaan siten maankäyttö- ja rakennuslain valvontamekanismien avulla, ei kaivoslain lupavakuuksien nojalla.²

2.3 Kaivoslupavakuus ei sisällä ympäristönsuojelulain piiriin kuuluvia jälkihoitovelvoitteita

Kainuun ELY-keskus väittää lausunnossaan, että kaivoslain nojalla asetetun vakuuden tulisi kattaa avolouhoksen aitauksen lisäksi alueen maisemointi ja louhoksista mahdollisesti purkautuvien vesien hallinta ja käsittely.

Talvivaara toteaa, että sekä kaivoslain että YSL:n nojalla on tietyissä tapauksissa asettava vakuus tiettyjen toimenpiteiden toteuttamista varten. Kaivoslain 143 §:ssä säädetään kaivosalueen kunnostamisesta osana kaivostoiminnan lopettamista, jolle on tarvittaessa asettava kaivoslupavakuus kaivoslain 108 §:n mukaisesti. Kaivoslain 143 §:n mukaan kaivostoiminnan harjoittajan on saatettava kaivosalue yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, huolehdittava niiden kunnostamisesta, siistimisestä ja maisemoinnista sekä suoritettava kaivosluvassa ja kaivosturvallisuusluvassa määrätyt toimenpiteet. Kaivoslain mukaisen vakuuden on näin ollen katsottu liittyvän lähinnä alueen maisemoinnin ja kunnostamisen turvaamiseen sekä kaivosturvallisuuden varmistamiseen ja seurantaan kaivostoiminnan loppumisen jälkeen. On myös huomioitava, että kaivoslupavakuuden tarkoitus on olla täydentävä, ei päällekkäinen YSL:n vakuus- ja jälkihoitojärjestelmän kanssa. Asia liittyy kaivoslain valmistelun taustaan, jossa lainvalmistelun yhteydessä tarkennettiin kaivoslain soveltamisalaa niin, ettei se ole päällekkäinen YSL:n kanssa. Näin ollen kaivoslain mukaisella kaivosalueen kunnostamisella tarkoitetaan vain sellaisia toimenpiteitä, joilla toteutetaan

---

² HE 101/1998: "Rakennus tulisi ympäristöineen pitää sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisyyden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä. Näin kirjoitettuna säännös luonnollisesti kohdistuisi ensi sijassa rakennuksen omistajaan tai haltijaan, eikä tarkoituksena ole, että viranomaisvalvonta aktiivisesti harjoitettuna laajenisi nykyisestä."

pinnallista maisemointia ja kaivosturvallisuuden edellyttämiä toimia alueella. Alueen seikkaperäisempi kunnostus ja vesienhallinta kuuluu YSL:n jälkihoito- ja puhdistamisvelvoitteiden soveltamisalaan, eikä siten kuulu huomioitavana kaivoslupavakuuden määrässä.

Huomionarvoista on myös se, ettei muun muassa suhteellisuusperiaatteen johdosta kaikkien jälkihoidon toimenpiteiden täyttämiseksi ole kuitenkaan YSL:ssa tai kaivoslaissa edellytetty asetettavan vakuutta. Tiedetyt jälkihoitotoimenpiteet ovat esimerkiksi luonteeltaan sellaisia, että niiden toteuttamistapa on selvillä vasta toiminnan päättämisen yhteydessä. Kaivoslupavakuuden ei siten ole tarkoitus olla YSL:n jätevakuussäätelyä kaikenkattavasti täydentävä siten, että kaikki kaivostoiminnan jälkihoitovelvoitteet, jotka eivät kuulu YSL:n vakuuden piiriin, katettaisiin kaivoslain mukaisella vakuudella.

Kaivoslupavakuuden määrää arvioitaessa on myös kiinnitettävä huomiota siihen, että kaivoslupavakuuden määrän on vastattava vain niitä kustannuksia, joita kaivoslain 108 §:n perusteella asianmukaisten lopetus- ja jälkihoitotoimenpiteiden toteuttaminen edellyttää. Lähtökohtana on siten se, että ainoastaan ne kustannukset, jotka voidaan harkinnan yhteydessä ennakoida, sisällytetään vakuuteen. Kaivoslupavakuus ei siten kata toimintaan liittyviä ennakoimattomia kustannuksia, jotka voivat ilmetä esimerkiksi onnettomuuden yhteydessä.

Kunnostamisvelvollisuus liittyy näin ollen lähinnä alueen maisemointiin ja siistimiseen sekä kaivosturvallisuuden varmistamiseen. Kainuun ELY-keskuksen viittaamat mahdolliset louhoksen vesien käsittely- ja seurantakustannukset eivät näin ollen kuulu kaivoslain kaivoslupavakuuden piiriin. Mikäli tämän tyyppisiä vaikutuksia ilmenisi toiminnan lopettamisen jälkeen, voidaan näiden vaikutusten johdosta ryhtyä toimenpiteisiin YSL:n 90 §:n nojalla. Näin ollen Kainuun ELY-keskuksen esittämä velvoite ja vakuuden määräytymisperuste ylittää sen mitä kaivoslain nojalla voidaan edellyttää alueen kunnostamiselta, eikä tällaisia vaatimuksia siten voida sisällyttää kuuluvaksi kaivoslupavakuuden piiriin.

2.4 Esitetty vakuuden määrä on riittävä

Sotkamon kunta ja Kainuun ELY-keskus ovat esittäneet, että Talvivaaran esitetty vakuus on riittämätön. Talvivaara toteaa että, vakuusesitykseen on sisällytetty ainoastaan ennakoitujen kustannukset kaivoslain edellyttämien jälkihoitotoimenpiteiden osalta. Talvivaara katsoo, että vakuus on riittävä kaivoslain edellyttämien turvallisuustoimenpiteiden osalta, kuten aidan ja kylttien pystyttämisen ja alueen valvonnan osalta.

Talvivaara toteaa, että kaivoslain 108 §:n mukaan vakuutta määrättäessä on otettava huomioon muun muassa toiminnan laadun ja laajuuden ohella myös

muut muiden lakien nojalla vaaditut vakuudet. Kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvää vakuutta asetettaessa on siten syytä huomioida Talvivaaran kaivokselle YSL:n nojalla asetettu vakuus jätealueiden jälkihoidon ja seurannan varmistamiseksi. Kyseisen vakuuden määrä tarkistetaan vuosittain ja vuoden 2013 tammikuun lopussa vakuuden määrä oli yhteensä 33,39 miljoonaa euroa. Tämän jälkeen on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 30.4.2014 päivätyssä lupapäätöksessään asettanut yhtiölle poikkeuksellisen suuren vakuudenasettamisvelvoitteen (yhteensä noin 107.000.000 €). Vakuus on sellaisenaan määrällisesti Suomen suurin vakuus, joka on asetettu YSL:n nojalla. Talvivaara on valittanut mm. vakuutta koskevista lupaehdoista, eivätkä ne näin ollen ole lainvoimaisia tai täytäntöönpanokelpoisia.

Tällä Talvivaaran jätealueiden jälkihoidosta (ml. maisemoinnista) ja seurannasta asetetulla vakuudella on vaikutusta myös kaivoslupavakuuden määrään, sillä esimerkiksi seurantakustannukset ovat jo vähintäänkin pääasiallisesti sisällytetty YSL:n mukaiseen vakuuteen. Mitä kaivosturvallisuustoimenpiteiden seurannan toteuttamiseen tulee, voidaan tätä tarkoitusta varten tarpeelliset toimenpiteet toteuttaa kustannustehokkaasti yhdistämällä esimerkiksi nämä toimet tapahtuvaksi samaan aikaan kuin YSL:n mukaista seurantaa alueella toteutetaan. Edellä esitettyjen seikkojen valossa ehdotettua 50.000 euron vakuutta voidaan pitää määrältään riittävänä sekä kaivoslain maisemoinnillisten toimenpiteiden että edellytettyjen turvallisuustoimenpiteiden osalta.

3 LOPUKSI

Talvivaara korostaa, ettei yhtiön selvityksessä esitettyjen tietojen tai yhtiön hallintolupien määräysten nojalla ole tarvetta asettaa määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi. Talvivaara katsoo myös, että ehdotettu vakuusesitys on riittävä kaivoslain edellyttämien turvallisuustoimenpiteiden osalta. Vakuusehdotus on myös riittävä siinä mielessä, ettei ole lainmukaista tarvetta asettaa kaivoslupavakuutta rakennusten ja rakennelmien poistamisen osalta, kun yhtiö omistaa kyseiset maa-alueet. Kaivoslupavakuuden piiriin ei myöskään kuulu YSL:n tai vesilain soveltamisalaan kuuluvia seuranta- tai jälkihoitotoimenpiteitä.

Espoossa 18. päivänä kesäkuuta 2014

TALVIVAARA SOTKAMO OY

Pekka Perä, toimitusjohtaja

Valitusosoitus

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. **Valitusaika päättyy 30.7.2014.**

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttia-alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00 – 16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Isokatu 4, 3 krs, 90100 Oulu

Postiosoite: PL 189, 90101 Oulu

Puhelin: Puhelin: 029 56 42800

Faksi: Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao(at)oikeus.fi

Sähköpostia lähetettäessä (at)-merkintä korvataan @-merkillä.